

HA.01.0124

Inventaire des archives d'
Alphonse Vangele
1848 - 1939

Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
Tervuren, 2014
T. Morren

Description des archives

Nom:

Archives Alphonse Vangele

Référence:

HA.01.0124

Dates extrêmes:

1882 - 1940

Importance matérielle:

0,8 m.l.

Langues des pièces:

Les documents sont rédigés en Français pour la majeure partie

Lieu de conservation:

Musée royal de l'Afrique Centrale

Consultation et utilisation

Conditions d'accès

L'ensemble des archives de ce fonds peuvent être consultées librement au Musée royal de l'Afrique centrale selon les règles générales de consultation. Vous trouverez plus d'information à ce sujet sur le site du Musée royal de l'Afrique central: <http://www.africamuseum.be>.

Conditions de reproduction

La reproduction de ces archives est autorisée pour autant qu'elle soit réalisée à des fins privées et qu'elle se conforme aux règles générales de reproduction. Vous trouverez plus d'information à ce sujet sur le site du Musée royal de l'Afrique centrale: <http://www.africamuseum.be>.

Citation

Pour citer cet inventaire, il est nécessaire d'en donner d'abord la référence complète. Par la suite, la référence abrégée suffit.

Référence complète:

Musée royal de l'Afrique centrale, Tervuren, Archives Alphonse Vangele, HA.01.00124, numéro dans l'inventaire.

Référence abrégée:

MRAC, Alphonse Vangele, HA.01.00124, numéro dans l'inventaire.

TOM MORREN

**INVENTARIS VAN HET ARCHIEF
ALPHONSE VANGELE
(1848-1939)**

Inhoudstafel

Inhoudstafel	5
Deel 1: Inleiding.....	7
A. Archieffonds Alphonse Vangele	8
1. IDENTIFICATIE	8
1.1. Referentie(s).....	8
1.2. Titel.....	8
1.3. Datering.....	8
1.4. Beschrijvingsniveau	8
1.5. Omvang en medium van de beschrijvingseenheid (hoeveelheid, volume of afmeting)	8
2. CONTEXT.....	8
2.1. Geschiedenis van de archiefvormer.....	8
2.2. Geschiedenis van het archief	10
3. INHOUD EN STRUCTUUR	11
3.1 Bereik en inhoud	11
3.2. Selectie en aanvullingen.....	11
3.3. Oude ordening.....	11
3.4. Nieuwe ordening	11
4. VOORWAARDEN VOOR RAADPLEGING EN GEBRUIK.....	12
4.1. Voorwaarden voor raadpleging	12
4.2. Voorwaarden voor reproductie	12
4.3. Taal en schrift	13
4.4. Fysieke kenmerken en technische vereisten	13
4.5. Toegangen	13
5. VERWANT MATERIAAL	13
5.1 Bestaan en bewaarplaats van originelen	13
5.2 Bestaan en bewaarplaats van kopieën	13
5.3 Verwante beschrijvingseenheden.....	14
5.4 Publicaties	14
6. AANTEKENINGEN.....	15
7. BESCHRIJVINGSBEHEER	15
Deel 2: Inventaris.....	16

A.	Archiefonds Alphonse Vangele	17
1.	Stukken betreffende het private leven	17
2.	Koloniale Carrière	17
A.	Termijn 1: Agent van het Comité de Haut-Congo (mei 1882- mei 1885).....	17
B.	Termijn 2: Commandant van het gebied tussen Itimbiri en Stanley Falls (juni 1886- juni 1888).....	18
C.	Termijn 3: Agent belast met de organisatie van Ubangi-regio (feb. 1889 feb.-nov. 1891).....	18
D.	Termijn 4: Vice-gouverneur-generaal en opperbevelhebber van de troepen in de Arabische zone (dec. 1897- dec. 1898)	19
E.	Lezingen en publicaties over de koloniale carrière	19
B.	Documentatie.....	20
C.	Archiefonds Lucien Vangele.....	21

DEEL 1: INLEIDING

A. Archieffonds Alphonse Vangele

1. IDENTIFICATIE

1.1. Referentie(s)

HA.01.0124

1.2. Titel

Archieffonds Alphonse Vangele

1.3. Datering

1882-1939.

1.4. Beschrijvingsniveau

Archief.

1.5. Omvang en medium van de beschrijvingseenheid (hoeveelheid, volume of afmeting)

Ca. 0,8 meter

2. CONTEXT

2.1. Geschiedenis van de archiefvormer

Alphonse Vangele werd op 25 april 1848 geboren te Brussel. Opgegroeid in een weeshuis koos hij al snel voor een carrière in het Belgische leger. In 1881 bood hij toen als luitenant-adjunct van de staatsmajoor zijn diensten aan bij de *Association Internationale Africaine*. Dit was het startschot van zijn koloniale carrière. Na een korte opleiding aan het *Institut Cartographique Militaire* vertrok Vangele op 5 mei 1882 voor de eerste maal richting het Afrikaanse continent. In Kaap de Goede Hoop voegde hij zich bij Louis Valcke en de 250 gerekruteerde Zanzibaristen. Vervolgens zetten beide heren koers richting Vivi waar ze in juli 1882 met een door pokken gedecimeerde bemanning aankwamen. Henry Morton Stanley eiste de diensten van de twee Belgen meteen op voor de uitvoering van zijn *Upper Congo Expedition*. Hij belastte hen met de aanleg van een weg tussen Manyanga en Leopoldville. Stanley zelf werd ziek en keerde terug naar Europa. Vangele nam daarop de leiding over maar werd zelf door koorts geveld en moest uitzieken in Boma.¹

Na een herstelperiode kreeg Vangele het bevel over de post Lutete (oktober 1882-april 1883) die als aflossingsplaats op de route Leopoldville-Manyanga diende. Hij kreeg hier na een tijdje het gezelschap van Camille Coquilhat. Samen met Coquilhat meldde hij zich in mei 1883 opnieuw aan bij de teruggekeerde Stanley om de expeditie richting de Boven-Congo verder te zetten. De expeditie leidde tot de ontdekking van de monding van de Ruki en de

---

¹ A. ENGELS, 'Vangele (Alphonse)', *Biographie coloniale belge*, II, Brussel, 1951, 928.; COUTTENIER, M., *Congo tentoongesteld. Een geschiedenis van de Belgische antropologie en het museum van Tervuren (1882-1925)*, Leuven, 2005, 65-66.

stichting van een nieuwe post nabij Wangata (juni 1883). Stanley trok verder stroomopwaarts terwijl Coquilhat en Vangele de volgende maanden de *poste de l'Equateur* of Equateurville (later Coquilhatville) verder uitbouwden. De Belgische militairen mengden zich in lokale machtsspelletjes wat aanleiding gaf tot conflicten. In één enkel geval leidde dit tot wapengekletter waarbij een plaatselijke machthebber werd vermoord en de oorlogsbuit in de etnografische collectie van Vangele belandde.² In april 1884 arriveerde Stanleys plaatsvervanger Edmond Hanssens in Equateurville. Hanssens verkende samen met Vangele de Ubangi-rivier en ondernam daarna met Coquilhat een nieuwe poging om in Bangala een post te stichten. Vangele bleef tijdens deze missie in Equateurville achter, maar werd in december 1884 aangewezen als de vervanger van Hanssens. Daarop ontving hij het bevel van de *territoires du haut Congo*. Vergezeld door de intendant Camille Van den Plas en de Zweed Pierre Gleerup bezocht hij Stanley Falls (januari 1885) waar hij verschillende malen een onderhoud had met de beruchte Arabische slaven- en ivoorhandelaar Tippu Tip. Na een eerste termijn die bijna vijf jaar duurde, keerde Vangele in mei 1885 terug naar Europa.³

In juni 1886 zette Vangele voor een tweede maal koers richting de Congostroom. Ondertussen was de oprichting van de *État Indépendant du Congo* een feit en dit maal werd hij benoemd tot commandant van de gebieden tussen de Itimbiri en Stanley Falls. Leopold II vroeg hem het politiek-geografische vraagstuk over de loop van de Ubangi-rivier op te lossen: was deze rivier de feitelijke benedenloop van de noordelijker gelegen Uele-rivier? De onderzoeksmissie, bestaande uit Vangele en Charles Liénart, verliet op de stoomboot *Henry Reed* Equateurville in oktober 1886. De stroomversnellingen nabij Zongo verhinderden de twee reizigers verder door te stoten op de Ubangi en na korte verkenningen van de zijrivieren Lobaye en Ngiri keerden ze terug naar Equateurville (dec. 1886). In februari 1887 volgde nog een tocht op de Lopori en de Lulonga. Pas in november 1887 lanceerde Vangele met Liénart een nieuwe poging op de Ubangi. Dit maal omzeilde ze de stroomversnelling van Zongo via het land drongen vervolgens diep door in het gebied van de Yakoma's. De lokale bevolking stelde zich echter vijandig op en Vangele zag zich na een tijd verplicht om naar Leopoldville terug te keren (1888 februari). Vangele vergezelde een nieuwe Belgische expeditie richting Stanley Falls die hier in juni 1888 aankwam. Via een tussenstop in Leopoldville keerde Vangele terug naar Europa zonder een duidelijk antwoord te vinden op de kwestie van de Uele en Ubangi.⁴

In februari 1889 begon Vangele aan zijn derde termijn in Congo. Hij werd belast met de organisatie van de regio rond de Ubangi. Hij had twee stoomboten en één prauw tot zijn beschikking en kreeg ondersteuning van Léon Hanolet, Georges Le Marinel, Edouard De Rechter en Léon Busine. Vangele en zijn bemanning voeren de Ubangi op, richtten een *poste* nabij de stroomversnellingen van Zongo (jun. 1889) en verder stroomopwaarts in Banzyville (september 1889). Vanuit Banzyville voerde Vangele verdere verkenningen uit op de zijrivieren van de Ubangi. In mei 1890 hernam hij zijn plan om het vraagstuk rond de Uele en Ubangi op te lossen. Onderweg naar de Uele legde Vangele in Yakoma de basis voor een nieuwe post (mei 1890) en sloot hij verdragen af met lokale machthebbers. In juli 1890 trok Vangele richting Uele maar keerde ter hoogte van Mokoangu op zijn stappen terug. Ook de

---

² ENGELS, 'Vangele (Alphonse)', 928-929.; COUTTENIER, *Congo tentoongesteld*, 65-68.

³ ENGELS, 'Coquilhat (Camille Aimé)', *Biographie coloniale belge*, I, Brussel, 1947, 251-252. ENGELS, 'Vangele (Alphonse)', 928-931.

⁴ ENGELS, 'Vangele (Alphonse)', 929-930.

verkenning van de Mbili en Bomu werden al vrij snel afgebroken. Na geruchten van Europese aanwezigheid aan de Uele zou Vangele in november 1890 met de hulp van lokale inwoners vanuit Bangasso over land naar Djabir op de Uele trekken. Daarmee was het raadsel over de benedenloop van de Uele op. Ten gevolge van het neerstrijken van de Fransen aan de Haut-Ubangi begon Vangele in een versnel tempo verdragen af te sluiten. In november 1891 droeg hij het bevel over aan Georges Le Marinel en vertrok terug richting Europa.⁵

Na een intermezzo van zes jaar begon Vangele in december 1897 aan een vierde termijn in de persoonlijke kolonie van Leopold II. Hij werd benoemd tot vice-gouverneur-generaal en moest Francis Dhanis vervangen als opperbevelhebber van de Arabische Zone. Deze laatste zijn voorhoede was tijdens de expeditie richting de Haut-Ituri in opstand gekomen tegen de slechte behandeling binnen de *Force publique* door de Belgische officieren. De muiten onttaardt in een breed gedragen verzetsbeweging (de opstand van de Batetela) tegen de Belgische aanwezigheid. Vangele bereikte Stanley Falls in maart 1898, maar dankzij de gebrekkige communicatie kreeg Vangele het opperbevel pas effectief in september 1898. Lang heeft hij de troepen niet aangevoerd want in oktober 1898 moest hij door ziekte geveld het opperbevel terug aan Dhanis overlaten en naar Europa terugkeren. Dit was het einde van de koloniale carrière van Vangele.⁶

Op het thuisfront bleef hij echter zijn kennis van de Leopolds kolonie ten gelde maken. Hij zetelde in de bestuursraden van verschillende maatschappijen: de *Compagnie du Katanga*, de *Anglo-Belgian India Rubber and Exploration Company*, de *Compagnie du Kasai*, de COTONCO, de *Régie industrielle des mines d'or de Kilo-Moto*, etc.⁷ Ook werd hij geregeld geïnviteerd door wetenschappelijke gezelschappen voor lezingen over zijn ervaringen.⁸ Hij zwaait af in het leger in de graad van luitenant-kolonel. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd hij als gijzelaar vastgehouden in het concentratiekamp van Holzminden.⁹ Uiteindelijk overleed hij in Brussel op 23 februari 1939.¹⁰

2.2. Geschiedenis van het archief

Het archieffonds Alphonse Vangele is één van de 200-tal persoonsarchieven in het Koninklijke Museum voor Midden-Afrika. De verwerving van het archief verliep volgens dezelfde procedure als andere schenkingen, waarbij aan de kolonialen of hun nabestaanden werd gevraagd om documentatie over hun koloniale carrière aan het museum te doneren. In dit geval verliep de schenking via Lucien Vangele, de zoon van Alphonse Vangele. In november 1954 vond de eerste en grootste overdracht van archiefbescheiden plaats. Het betrof de aan Lucien Vangele nagelaten koloniale archiefproductie en foto's. De eerder beperkte omvang maakt duidelijk dat het slechts over een fractie van de volledige productie ging. Bovendien had Lucien Vangele zelf enkele documenten over zijn vader postuum aan het fonds toegevoegd. De volledige schenking werd meteen tentoongesteld in een

---

⁵ ENGELS, 'Vangele (Alphonse)', 931-933

⁶ ENGELS, 'Vangele (Alphonse)', 933.

⁷ ENGELS, 'Vangele (Alphonse)', 933.

⁸ COUTTENIER, *Congo tentoongesteld*, 68.

⁹ M. COUTTENIER, '“No Documents, no history”, The moral, political and historical science section of the museum of the Belgian Congo, Tervuren (1910-1948)', *Museum History Journal*, 3 (2010), 129-130 en 140-141

¹⁰ ENGELS, 'Vangele (Alphonse)', 933-934.

museumvitrine.¹¹ In mei 1956 schonk dezelfde Lucien Vangele nog een per toeval ontdekt manuscript van zijn vader aan het museum.¹²

3. INHOUD EN STRUCTUUR

3.1 Bereik en inhoud

Alphonse Vangele staat in de literatuur bekend als één van de grote Belgische koloniale pioniers. Het archief heeft een bijzondere documentaire waarde voor de beginperiode van de kolonisatiepolitiek van Leopold II aangezien vele officiële archieven van diens koloniale ondernemingen op zijn bevel zijn vernietigd.¹³ Vangele was één van de eerste Belgische officieren op de Congostroom en voerde verschillende verkenningstochten uit op plaatsen waar tot dan nog geen Europeaan geweest was. Hij was daarmee medeverantwoordelijk voor de uitbreiding van de EIC. De verschillende reisdagboeken van de expedities beschrijven dan ook unieke situaties met waardevolle informatie voor historici, geografen, antropologen, sociologen, enzovoort. ...

3.2. Selectie en aanvullingen

Het in het museum bewaarde archief betreft slechts een kleine fractie van het volledige archieffonds. Tot op heden zijn er geen sporen van andere archiefdelen teruggevonden.

3.3. Oude ordening

Tijdens de inventarisatie van het fonds zijn er geen directe sporen teruggevonden van een oude ordening. Toen de schenking in 1954 het museum binnenkwam, was er enkel een summier overzicht van de overgedragen items aanwezig.¹⁴ Het museum heeft nadien geen inventaris of plaatsingslijst opgesteld en heeft zich beperkt tot elementaire bewerkingen. De foto's en documenten werden van elkaar geschieden. Elk archiefstuk werd voorzien van het nummer van het schenkingsdossier zonder de vermelding van een volgnummer. Vervolgens heeft men de losse stukken samengebracht in één doos terwijl de registers willekeurig verspreid zaten over drie verschillende dozen.

3.4. Nieuwe ordening

De beperkte grootte van het archieffonds maakt een breed uitgewerkt archiefschema overbodig. De nieuwe ordening vertrekt van het primaire onderscheid tussen de stukken met een privaat karakter en de bescheiden met een openbaar karakter. De laatste afdeling is het meest uitgebreid en bevat uitsluitend materiaal dat gerelateerd is aan de koloniale carrière van Alphonse Vangele. Het is de papieren neerslag van de vier ambtstermijnen in de

---

¹¹ TERVUREN, *Koninklijke Museum voor Midden-Afrika*, Archieven van het Museum, *Section histoire du temps colonial*, nr. 1954.39: don L. Vangele, 1954-1959.

¹² KMMA, *Section histoire du temps colonial*, nr. 1956.41: doss I L. Vangele, 1956.

¹³ P. VAN SCHUYLENBERGH, 'La mémoire des Belges en Afrique centrale: 150 ans d'archives privées', J.-P. JACQUEMIN red., *Africa Museum Tervuren 1898-1998*, Tervuren, 1998, 264.

¹⁴ KMMA, *Schenkingdossiers*, nr. 1954.39: don L. Vangele, 1954-1959.

EIC¹⁵ en de documenten in verband met allerhande lezingen en publicaties over opgedane ervaringen. Apart van dit kernarchief bevat het fonds ook heel wat documentatie en bescheiden die naar hun herkomst thuishoren in het archief van Lucien Vangele. Dit geeft het volgende archiefschema.

A. Archieffonds Alphonse Vangele

1. Stukken betreffende het private leven
2. Koloniale carrière

A. Termijn 1: Agent van het Comité de Haut-Congo (mei 1882-mei 1885)

B. Termijn 2: Commandant van het gebied tussen Itimbiri en Stanley Falls (juni 1886- juni 1888)

C. Termijn 3: Agent belast met de organisatie van Ubangi-regio (feb. 1889–nov. 1891)

D. Termijn 4: Vice-gouverneur-generaal en opperbevelhebber van de troepen in de Arabische zone (dec. 1897-dec. 1898)

E. Lezingen en publicaties over de koloniale carrière

B. Documentatie

C Archieffonds Lucien Vangele

4. VOORWAARDEN VOOR RAADPLEGING EN GEBRUIK

4.1. Voorwaarden voor raadpleging

Het archief kan na afspraak worden geraadpleegd. De consultatie verloopt via de procedure en richtlijnen van het leeszaalreglement van de Afdeling Geschiedenis van de Koloniale Tijd (laatste versie 5 november 2008).¹⁶

Al de archiefbescheiden uit deze inventaris zijn openbaar en kunnen niet worden weerhouden van de bezoekers. Enkel de slechte fysieke staat kan mogelijks de raadpleging verhinderen. In voorkomend geval zal in samenspraak met de archivaris naar een andere oplossing worden gezocht. De inventaris vermeldt in de annotatie van de desbetreffende nummers welke stukken preventief aan het publiek worden onttrokken.

4.2. Voorwaarden voor reproductie

De voorwaarden voor het maken van reproducties worden vermeld in het leeszaalreglement van de Afdeling Geschiedenis van de Koloniale Tijd (laatste versie 5 november 2008).¹⁷ Voor het zelf maken van fotografische reproducties dient de gebruiker zich te conformeren met de voorwaarden beschreven in het document Richtlijnen omtrent het zelf maken van fotografische reproducties.

---

¹⁵ Een termijn kan men definiëren als een periode van een aantal jaren waarin de persoon als agent of functionaris actief was op het Afrikaanse continent en daar één of meerdere functies (tegelijktijd) uitoefende. B. PIRET, *Inventaire des archives de Félix Fuchs (1887-1927), conservées au Musée royal de l'Afrique centrale*, Tervuren, 2011, 22-23.

¹⁶ <http://www.africamuseum.be/museum/research/human-sciences/colonial%20/doc/reglementbibNL.pdf>

¹⁷ <http://www.africamuseum.be/museum/research/human-sciences/colonial%20/doc/reglementbibNL.pdf>

Vanwege de ouderdom van de bescheiden kan men de reproductie niet weigeren op basis van auteursrechten, op voorwaarde dat het privédoeleinden dient en het de fysieke integriteit van de bescheiden niet aantast.

4.3. Taal en schrift

Alle stukken zijn opgesteld in het Frans. De bescheiden zijn zowel handgeschreven als getypt.

4.4. Fysieke kenmerken en technische vereisten

De bewaring van de archiefbescheiden was voor aanvang van deze inventarisatie niet optimaal zodat enkele ingrepen ter verbetering hebben plaats gevonden. De delen werden oorspronkelijk bewaard in verstevigde kartonnen dozen, maar de registers werden opnieuw verpakt in zuurvrij papier en in een aangepaste zuurvrije doos. De losse stukken werden uit de oorspronkelijke enveloppes gehaald en in zuurvrije omslagen en dozen verpakt.

Sommige stukken hebben last van inktvraat en inktvervaging wat de leesbaarheid bemoeilijkt. De annotatie bij de inventarisnummers vermeldt de eventuele schade aan de stukken in zover die de raadpleging of de leesbaarheid bemoeilijkt. Originele stukken kunnen omwille van de fysieke kwetsbaarheid van de raadpleging worden weerhouden.

4.5. Toegangen

De huidige inventaris vormt een aanvulling op de toegang in het archievenoverzicht van Patricia Van Schuylenbergh.

P. VAN SCHUYLENBERGH, *La mémoire des Belges en Afrique Centrale. Inventaire des archives historiques privées du Musée royal de l'Afrique Centrale de 1858 à nos jours* (Inventaris van het historisch archief. Vol. 8), Tervuren, 1997, 108.

5. VERWANT MATERIAAL

5.1 Bestaan en bewaarplaats van originelen

Het museum kwam door de schenking van Lucien Vangele slechts in het bezit van een klein deel van het archieffonds. De zoektocht naar het bestaan van andere originelen is zinvol maar tegelijkertijd zeer complex door het gebrek aan aanknopingspunten. De collectie L. Verriest dat in het Afrika Archief van het ministerie van Buitenlandse Zaken bewaard wordt, zou enkele originele stukken herbergen.¹⁸ Over andere bewaarplaatsen is er geen weet.

5.2 Bestaan en bewaarplaats van kopieën

Er is geen kennis van het bestaan van kopieën.

---

¹⁸ P. MARECHAL, *De <<Arabische>> campagne in het Maniema-gebied (1892-1894), Situering binnen het kolonisatieproces in de Onafhankelijke Kongostaat* (Annalen Historische Wetenschappen. Vol. 18), Tervuren, 1992, 399.

5.3 Verwante beschrijvingseenheden

Enkele archiefbestanddelen en collecties in het museum zijn nauw verwant met het huidige archieffonds. Voor meer achtergrond over de geschiedenis van het archief is het schenkingsdossier van Lucien Vangele onmisbaar.¹⁹ Te samen met de papieren collectie kwamen er bij de schenking ook foto's binnen die apart bewaard worden. De foto's zijn nog niet opgenomen in de fotodatabank maar zijn wel op aanvraag raadpleegbaar via het inventarisnummer HP.1954.39.

Daarnaast bewaart het KMMA enkele persoonsarchieven van kolonials die hebben samengewerkt of nauwe banden met Alphonse Vangele hadden. De belangrijkste onder hen zijn de volgende:

Fonds Francis Dhanis
Fonds Louis Valcke
Fonds Camille Coquilhat
Fonds Robert Moriamé
Fonds Théophile Wahis
Fonds Camille Coquilhat
Fonds Édouard De Rechter
Fonds Léon Hanolet
Fonds Georges Le Marinel,
Fonds Léopold II de Belgique
Fonds Henry Morton Stanley
Fonds Liévin Van de Velde

Het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis houdt biografische gegevens bij over alle mensen die in het Belgische Leger gediend hebben. Alphonse Vangele ontving bij inschrijving het stamboeknummer 8908 en zijn dossier is terug te vinden in het bestanddeel met de officierendossiers.²⁰

5.4 Publicaties

COQUILHAT C., *Sur le Haut-Congo*, Paris, 1888.

COUTTENIER, M., *Congo tentoongesteld. Een geschiedenis van de Belgische antropologie en het museum van Tervuren (1882-1925)*, Leuven, 2005, 73-89.

CUYPERS, J.P., *Alphonse Vangele d'après des documents inédits*, Brussel, 1960.

ENGELS, A., 'Vangele (Alphonse)', *Biographie coloniale belge*, II, Brussel, 1951, 928-937.

---

¹⁹ KMMA, *Section histoire du temps colonial*, nr. 1954.39: verwervingsdossier Vangele, 1954. en KMMA, *Section histoire du temps colonial*, nr. 1956.41: verwervingsdossier Vangele, 1956.

²⁰ Databank van de dossiers van officieren geraadpleegd op 28 april 2014. (<http://klm-mraiwip.bh-a.eu/fmi/iwp/cgi?-db=DossiersOfficiers&-loadframes>)

JANSSENS, E. en CATEAUX, A., *Les Belges au Congo, Notices biographiques*, I, Antwerpen, 1908, 167-182.

6. AANTEKENINGEN

In publicaties verwijst men op volgende manier naar de archiefbescheiden in de huidige inventaris.

TERVUREN, Koninklijk Museum voor Midden Afrika (KMMA), *Fonds Alphonse Vangele*, HA.01.0124, inventarisnummer: inhoudsomschrijving, datum.

Of in verkorte vorm:

KMMA, *Fonds Alphonse Vangele* , HA.01.0124, inventarisnummer: verkorte inhoudsomschrijving, datum.

7. BESCHRIJVINGSBEHEER

In maart 2014 werd gestart met de inventarisatie van het archieffonds Alphonse Vangele. De bewerking geschiedde door Tom Morren, wetenschappelijk assistent van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, onder het toezicht van Dieter van Hassel, archivaris van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. De huidige versie dateert van april 2014.

De beschrijving van het archief op fondsniveau neemt de volgende standaarden in acht:

- ISAD (G): General International Standard Archival Description,
- ISAAR (CPF): International Standard Archival Authority Record for Corporations, Persons and Functions.

De beschrijving van de archiefbestanddelen volgt de richtlijnen van de handleiding van Herman Coppens.²¹ Daarnaast is er gezien de beperkte tijdsperioden waarvoor er archiefdocumenten aanwezig zijn, gekozen om indien mogelijk de maand te vermelden bij de datering van de stukken.

---

²¹ H. COPPENS, De ontsluiting van archieven, Richtlijnen en aanbevelingen voor de ordening en beschrijving van archieven in het Rijksarchief (*Miscellanea Archivistica Manuale. 21*), Brussel, 1997.

DEEL 2: INVENTARIS

A. Archieffonds Alphonse Vangele

1. Stukken betreffende het private leven

1. Dag- en notitieboek van een rondreis in de Verenigde Staten van Amerika.
1893 jul.-1893 aug. 1 deel
2. Stukken betreffende de viering van de vijftigste verjaardag van de start van de koloniale carrière van Alphonse Vangele in Congo door de *Association des Anciens Coloniaux*.
1932 okt.-1932 nov. 1 omslag
Bevat toespraken, briefwisseling en krantenknipsels.
3. Uitnodigingsbrief van de *Cercle Africain* voor de ceremonie 'Salut au Drapeau de Tabora'.
[1937 jul.] 1 stuk

2. Koloniale Carrière

A. Termijn 1: Agent van het Comité de Haut-Congo (mei 1882- mei 1885)

- 4-6. Reisdagboeken.
  4. 1882 mei-1882 dec. 1 deel
  5. 1884 dec.-1885 feb. 1 deel
  6. 1885 feb.-1885 mrt. 1 deel
7. Register houdende minuten van uitgaande brieven.
1882 okt.-1884 sept. 1 deel
8. Notitieboekje houdende rekeningen van de individuele manschappen in de post Lutete.
1882 nov.-1883 jan. 1 deel
9. . Notitieboekje houdende bouwtekeningen van een woning, een kladversie van een contract tussen stamhoofd Lutete en Alphonse Vangele voor het leveren van mensen voor het transport van goederen tussen Stanley Pool en Manyanga en losse aantekeningen.
[1882 nov.] 1 deel
10. Notitieboekje houdende een lijst voor het appel van de soldaten in de post Lutete en staten van geleverde levensmiddelen, koopwaren en materiaal in de poste Lutete.
[1882 nov.-1883 apr.] 1 deel

11.	Dagboek van goederentransacties met lokale stamhoofden. 1883 jul.-1883 dec. Bevat ook een lijst met vertaalde woorden uit het Lingala, [1883].	1 stuk
12.	Notitieboekje houdende staten van geleverde levensmiddelen en rantsoenen, schetsen van de afgelegde reisweg en naamlijsten van stamhoofden. 1884 dec.-1885 feb.	1 deel
13.	Notitieboekje houdende rekeningen van het aangekochte ivoor en een inventaris van de kledij en voorwerpen. 1884 dec.-1885 feb.	1 deel

B. Termijn 2: Commandant van het gebied tussen Itimbiri en Stanley Falls (juni 1886-juni 1888)

14-15	Notitieboekjes van de verkenningstochten op de Ubangi en de expeditie richting Stanley Falls.	
14.	1887 sept.-1888 jan.	1 deel
15.	1888 apr.-1888 jul.	1 deel
16.	Fragment uit reisdagboek. 1887 nov. Het betreft vermoedelijk een losse katern uit een verloren gegaan dagboek.	1 katern
17.	Reisdagboek. 1887 nov.-1888 feb. Bevat ook een reisdagboek ,1889 jun.-1889 aug.	1 deel
18.	Kaartenboek met de vaarroutes van de verkenningstochten van de Ubangi. 1887 dec.-1888 jan. Bevat ook aanvullende aantekeningen van latere verkenningstochten, 1889 jun.-1889 dec.	1 deel

C. Termijn 3: Agent belast met de organisatie van Ubangi-regio (feb. 1889 feb.-nov. 1891)

19- 23.	Reisdagboeken.	
19.	1889 mrt.-1889 jun.	1 deel
***	1889 jun.-1889 aug. Bevindt zich in inventarisnummer 16.	1 deel
20.	1889 aug.-1890 jun.	1 deel
21.	1890 jun.-1890 nov.	1 deel
22.	1890 nov.-1891 apr.	1 deel
23.	1891 mei-1891 sept.	1 deel
24.	Register houdende staten van aankoop van ivoor en naamlijsten van soldaten	

	voor het appel. [1889 sept.-1890 nov.].	1 deel
25- 26.	Kaartenboeken met de vaarroutes van de expedities	1 deel
25.	[1889 dec.-1890 jun.]	1 deel
26.	1891 mei.	1 deel

D. Termijn 4: Vice-gouverneur-generaal en opperbevelhebber van de troepen in de Arabische zone (dec. 1897- dec. 1898)

27- 29.	Reisdagboeken.	
27.	1898 jan. -1898 mrt.	1 deel
28.	1898 jul.-1898 sept.	1 deel
29.	1898 sept.-1898 dec.	1 deel
30- 32.	Register houdende minuten van uitgaande brieven.	3 delen
30.	1898 jan.-1899 jan.	1 deel
31.	1898 mrt.-1898 apr.	1 deel
32.	1898 aug.-1898 dec.	1 deel
33- 34.	Notitieboekjes houdende korte memo's en aantekeningen bij de gevoerde briefwisseling.	
33.	1898 jan.-[1898 sept.?].	1 deel
34.	[1898 jul.-1898 okt.]	1 deel

E. Lezingen en publicaties over de koloniale carrière

35-36	Registers houdende persartikels van en over Alphonse Vangele, vermoedelijk verzameld door Alphonse Vangele.	
35.	1884-1908.	1 deel
36.	1908-1926.	1 deel
37.	Uittreksels uit verschillende historische publicaties met vermelding van Alphonse Vangele. [1888-1910]. Bevat ook dubbels van sommige uittreksels.	7 stukken
38.	Exemplaar van de krant <i>Le Patriote Illustré</i> met daarin opgenomen een gravure van Alphonse Vangele. 1891 aug.	1 katern
39.	<<Exploration de l'Oubangi-Oullé>>, concept van een publicatie over de verkenning van de Ubangi-rivier. [1891?].	1 stuk

40. Exemplaar van het tijdschrift *La Belgique Militaire* met daarin opgenomen een rapport van Alphonse Vangele over de *Force Publique*.
1899 jan. 1 katern
41. <<Exploration de L'Oubanghi-Doua-Koyou par le Capitaine Van Gele>>, register houdende transcripties van lezingen en gepubliceerde brieven over de verschillende expedities op de Ubangi-rivier.
[1905?]. 1 katern
Bevat drie exemplaren.
42. Krantenknipsels van en over Alphonse Vangele, vermoedelijk verzameld door Alphonse Vangele.
1909-1939. 1 omslag
Sommige artikels staan ook in de inventarisnummers 35 en 36.
43. Exemplaar van de krant *L'Évenement Illustré* met daarin opgenomen een foto van Alphonse Vangele en andere Belgische krijgsgevangenen in het Duitse kamp van Holzminden.
1917. 1 katern
44. (Minuten van) lezersbrieven aan kranten en tijdschriften.
1922 jan., 1924 nov., 1925 aug, 1927 jul. 4 stukken
45. Exemplaar van het weekblad *Pourquoi Pas?* met daarin opgenomen een artikel over Alphonse Vangele.
1925 jul. 1 katern
46. <<Les Origines de Notre Colonie>>, publicatie van Alphonse Vangele in het tijdschrift *Congo* betreffende de oorsprong van de EIC.
1926 apr. 1 katern
47. Concept van een lezing over de zwarte Congolees, gehouden voor de *Université Coloniale de Belgique*.
[1925-1929?]. 1 stuk

B. Documentatie

48. <<Au coude de L'ubangi, ..>>, kaart van het oude meer van Uele, de Zongopas en het Wambassin, opgesteld door A.J. Wauters.
1900 mrt. 1 stuk
Kaart is in stukken gescheurd.
49. << Carte de la Région des Sources du Chari>>, kaart van de bronnen van de Chari, opgesteld door A.J. Wauters op basis van verschillende reisverslagen en gepubliceerd als bijlage bij het tijdschrift *Mouvement Géographique*.

- 1900 mei. 1 stuk
50. Concept van een publicatie [van Louis Valcke] over het leven van Henry Morton Stanley.
Na 1904. 1 stuk
51. Manuscripten [van Jean Bujac], bestemd voor een publicatie in een boek.
[1905?]. 2 stukken
52. Prentje van wandelende man.
s.d. 1 stuk

C. Archieffonds Lucien Vangele

53. Stukken betreffende de publicatie van de artikels van Alphonse en Lucien Vangele in *Le Courrier d'Afrique*
1935 jul.-1935 aug. 3 stukken
en 1 katern
54. Exemplaar van *L'illustration Congolaise* met foto's van de vijftigste verjaardag van de *Cercle Royal Africain* en van Alphonse Vangele.
1939 apr. 1 deel
55. Stukken betreffende de publicaties van Bas Tanghe over de tochten op de Ubangi van Alphonse Vangele.
1941 feb., 1945 sept. 4 stukken
Bevat drie exemplaren van de publicatie en 1 katern
56. Krantenknipsels over Alphonse Vangele.
1944-1948. 5 stukken
57. Nota's ter verantwoording van de gebruikte illustraties bij een publicatie over de Ubangi.
1946 jun. 1 stuk
58. Briefwisseling over het verzoek van Lucien Vangele om de herinneringen van chef Lutunu over Alphonse Vangele op schrift te stellen.
1947 jun.-1947 okt. 1 stuk
59. Stukken betreffende de discussie over de stichting van Coquilhatville naar aanleiding van een artikel in *Le Coq Chante*.
1947 dec.-1948 okt. 3 stukken
en 1 katern
60. Exemplaren van *Les Vétérans Coloniaux 1876-1908* en *Le courrier d'Afrique* met

- artikel van Leo Vangele over de honderdste verjaardag van de geboorte van Alphonse Vangele.
1948 jul. 2 katernen
61. <<Ephemerides>>, transcriptie van de uitgezonden bijdrage over Alphonse Vangele op *Radio Congo Belge*.
1952 okt. 1 stuk
62. . Stukken betreffende de publicaties van Emile Boulaert over het district Equateur.
1953 mrt.-1953 mei. 4 stukken